

Denboraren makina

N A G O R E I R A Z U S T A B A R R E N A

Bedlam, eroen ikuskizuna

LONDRES, 1814. Bethlem Royal Hospital izeneko erietxe psikiatrikoak 96.000 bisitari izan zituen urte osoan. Baina milaka horiek ez ziren gaixoen egoeraz kezkatutako senitarteko edo lagunak, Bedlamera –izen horrez ezagunagoa da– eroez iseka egitera hurbildutako ikusnahiak baizik.

Penny bakar baten truke –hileko lehen astearteetan sarrera doan zen–, bisitariak giza miseriez nahi adina gozatzeko aukera zuen. Eta eguneko ikuskizunak bertaratutako itxaropenak betetzen ez bazituen, bisitariei makilak eramaten eta gaixoak akuilatzen uzten zieten, ikuskariaren maila igotzeko. Gaixoei alkohola emateko baimena ere bazuten, mozkorturik nola jokatzeko zuten ikusteko.

Bedlam 1247an sortu zen. Bethleemeko Izarraren ordenaren komentu izan zen lehenik. 1337an ospitale bihurtu zen, eta hogeitaz geroago hasi zen buruko eritasunak zituzeen gaixoak hartzen. Berehala gaixo psikiatrikoak bakarrik onartzen hasi zen eta, hala, historiako lehen erietxe psikiatriko izateko ohorea du gaur egun oraindik martxan dagoen zentroak. Erietxeko metodoak, ordea, ez ziren batere ohoragarriak. Ohikoa zen, esaterako, gaixoak girgiluz zorura edo hormetara lotuta egotea. 1700ean eriei erri (*patient*) deitzen hasi ziren, baina horrek ez du esan

WILLIAM HOGARTH

A Rake's Progress (1735) lanean, William Hogarthek Bedlameko egoeraren erretratu gordina egin zuen.

ekainean, gaixoentzako negu gordinenaren ostean, Thomas Monro erietxeko arduradun nagusiak kargua utzi behar izan zuen, jokabide eta tratamendu gizagabeak medio. Ordurako, Philippe Pinel (1745-1826) –askorentzat psikiatria modernoaren aita– gizarteak buruko eritasunekiko zuen jarrera aldatzen hasia zen Frantzian, eta eragina Mantxako kanaliz bestaldean ere nabaritzen hasi zen.

Azken mendean, Bethlem Royal Hospital munduko erietxe puntakoenetako izan da ikerketa psikiatrikoan eta tratamendu berritzaileetan. Baina herri hizkeran oroimen zaharragoek pisu handia dute; *bedlam* hitzak “nahasmendua, iskanbila” esan nahi duela dio hiztegiak.

Arrastoak

Krokodiloek museo berria izango dute Egipton

ASSUAN HIRIAN krokodiloek buruzko museo zabalduko dute datorren urtarilean. Krokodiloak animalia miretsiak izan ziren antzinako Egipton. Lehen dinastiek Sobek jainko-krokodiloa gurtzen zuten, eta espezie horretako hainbat ale momifikatu zituzten.

Orain, 40 momia bildu eta museoan erakutsiko dituzte. Txikiena 1,5 metro luze da; handienek, berriz, bost metroak gainditzen dituzte. Niloko narrasti erraldoiei omen egin eta, bide batez, turismoa sustatzeko ahaleginekin bat egiten du ekimenak.